

Stilguide til bygninger i Sønderborg Kommune

Indholdsfortegnelse

Bindingsværkshuset	4
Det Historicistiske hus	5
Den Tyske periode fra 1864-1920	6
Bedre Byggeskik	7
Dansk funktionel villa	8

Stilguiden skal bidrage til Arkitektur- og bevaringspolitikken

”Formålet med arkitektur- og bevaringspolitikken, samt de tilhørende handleplaner er at styrke Sønderborg Kommunes identitet som en turistdestination, øge tilflytningen til kommunen samt at skabe bred vækst og værdi på tværs af land og by.

Med politikken defineres og italesættes retningen for arkitektur og bevaring.

Det er intentionen, at politikken og i særdeleshed handleplanerne skal være et dialogværktøj og arbejdsdokument, der kan styrke samarbejdet mellem Sønderborg Kommunes interesser.”

Læs mere på: <https://sonderborg.viewer.dkplan.niras.dk/plan/50#/>

Stilguide

Stilguiden er udformet for at hjælpe dig med at finde ud af, hvilken arkitektonisk stil dit hus er bygget i.

Stilguiden kan hjælpe eller give idéer til, hvordan du bedst muligt vedligeholder eller renoverer dit hus med respekt for dets karakter og arkitektur.

Der findes mange flere stilarter end der er udspecificeret her, men denne guide dækker over de mest almindelige stilarter i Sønderborg Kommune.

Stilguiden er målrettet huse opført før 1960.

Vind en pris

På Arkitekturens Dag præmierer Sønderborg Kommune god arkitektur, by- og uderumsprojekter, bygningsbevaring med Anerkendelsen for Smuk Bygningskultur.

Anerkendelsesprisen uddeles i samarbejde med Museum Sønderjylland, foreningen "By og Miljø" i Sønderborg Kommune og Arkitektforeningen.

Læs mere på: <https://sonderborgkommune.dk/borger/arkitekturens-dag-og-anerkendelsen-smuk-bygningskultur>

Bindingsværkshuset

Det danske bindingsværkshus er en langtidsdeltagende i dansk byggetradition. Bindingsværkshuset har været med helt fra jernalderen. Frem til ca. 1930 blev der stadig opført nye bindingsværkshuse. De fleste tilbageværende ejendomme i Danmark stammer fra 1700-tallet og fremefter.

Vinduer

Småsprossede vinduer er mest almindeligt, hvad man i daglig tale kalder bondehusvinduer. Er de originale vinduer bevaret, kan man med fordel istandsætte dem og sætte forsatsruder i for at holde på varmen. I Sønderjylland er karmen tit malet hvid mens den bevægelige ramme er i en anden farve typisk grøn eller rød.

Facader

Murværket i facaderne er pudset og hvidkalket. Bygningens farvesætning bør bevares. Bindingsværket er ofte rødmalet. Bygningens farvesætning bør bevares. Ofte var bindingsværket 3 tavler højt.

Tag

I de mindre byer ses det meget sjældent at bindingsværkshuse har andet end stråtag, i så fald er det oftest en senere tilføjelse. Hvis det er muligt bør de tilbageføres til stråtag. Skorstene er et markant arkitektonisk element som bør bevares. På Als og Sundeved er stråtaget ofte udført med kragetræer og en stærkt markeret mønning lavet af en halmkrans.

Vil man vide mere specifikt om hvordan man holder og renoverer sit bindingsværkshus, anbefales det at benytte Centret for Bygningsbevarings ekspertise.

Det Historicistiske hus

Fra 1850 -1920 bruge ofte tidligere tiders stil elementer. Det kan være klassicistiske elementer med frontispice som kan være placeret midtfor i bygningskroppen. Pudsede gesims bånd, vindues indramninger og markeringer af bygnings hjørnerne.

Vinduer

Vinduerne i historicistiske huse er sprosset op, de senere eksempler har typisk dannebrogsvinduer, hvor de lidt tidligere eksempler har haft vinduer med mindre rudefelter. Er de oprindelige vinduer af god kvalitet kan de ofte istandsættes, og energiforbruget kan begrænses ved at isætte forsatsruder. Ellers kan vinduerne udskiftes til nyere af samme format og detaljering i koblede rammer.

Facader

Fremstår typisk enten i blank mur eller pudset og kalket murværk. Soklen kan ofte være detaljeret med puds der er tilegnet en udformning som natursten, dette bør bevares eller genoprettes. Kampestens-sokler ses typisk på nationalromantiske huse. Vinduer og døre er ofte indrammet enten med stuk eller formstøbte mursten, indramningerne er en vigtig del af facaden og bør bevares eller genoprettes.

Træværk

Træværk ved gavle, kviste og udhæng er ofte udskåret og malet for at fremhæve dets udformning, ofte er det også fremhævet ved fremspring i murværket hvor de mødes. Detaljeringsgraden bør bevares på træværket, såfremt det er nødvendigt at udskifte det.

Tag

Oftest er tagene udformet som tegltag eller skifertag med udhæng – det bør ikke ændres.

Den Tyske periode fra 1864-1920

I den tyske periode blev der især fra 1890- 1914 opført mange nye bygninger i Sønderborg og omegn. I selve Sønderborg by er der opført flere bygninger i Jugendstil, som er en stilart der leger med naturens mere organiske former. En anden stilart i denne periode er skønvirke (Geverksschule) der tog udgangspunkt i det gode kunsthåndværk. Der opførtes bygninger i en lokal forankring eller i en mere romantisk udførelse som f. eks. den såkaldte "schweizerstil".

Vinduer

Glasarealet i vinduerne forøges fra de tidligere tider, men har stadigvæk sprosser.

Facader

Murværket i facaderne er indfarvet puds, blank mur eller i en kombination af begge dele. Murstene kan være udført i forskellige formater. Der er endnu ikke et standardiseret tysk format endnu. Derfor kan størrelsen på de anvendte sten variere.

Tag

Taget blev dækket af skiffer, teglsten (i form af bæverhaler, falsziegel og vingetegl). Flere bygninger på landet blev udført i en karakteristisk trempelkonstruktion med lave taghældninger og stort udhæng kombineret med udskårne vindskeder og dekorativt spærværk i gavle og kviste.

Bedre Byggeskik

I starten af 1915 oprettede arkitektforeningen "Tegnehjælpen" som et billigt tilbud til bygmestre og bygherrer om hjælp til udformningen af en bygning. Der var lagt vægt på gode, enkle proportioner, vel-fungerende indretning og godt håndværk. Det mest gennemgående træk for Bedre Byggeskik husene er de halvvalmede tage med høj hældning og en enkel men flot muret taggesims (dvs. uden udhæng). Der ses også kvadermurede hjørner på Bedre Byggeskik huse, men det er ikke generelt. På flere af de jordudstyknings der blev foretaget efter 1920 blev der opført husmandsbrug af vinkelbygninger med stuehus og lader. Murmester villaen udløber også af bedre byggeskik bevægelsen. Bygningerne er enetages med udbygget tag.

Vinduer

I begyndelsen af stil perioden har vinduerne sprosser, som siden afløses af vinduer med større glaspartier.

Facader

Fremstår som oftest i blankt rødt murværk.

Træværk

Oftest er der ingen synlig træværk.

Taget

Den typiske udformning af taget er et saddeltag med 45 graders hældning og nogle gange er taget halvvalmet. Taget er let opskalket og murværket har en lille muret gesims.

Dansk funktionel villa

Fra omkring 1930 begynder der at være fokus på at skabe en smuk, enkel og funktionel form. De danske funktionelle villaer har rødder i dansk bygningskultur, men låner detaljer og en ny enkelhed fra tidens modernistiske strømninger. Der er fortsat tale om huse med respekt for håndværket og materialerne. Man oversatte tidens modernistiske stil til en skandinavisk byggeskik og tilstræbte at bygge dansk og tidsløst elegant, hverken nostalgisk eller moderne. Kendetegnet for disse huse er en harmonisk og rolig facade, der ofte er detaljeret asymmetrisk og med runde vinduer som identitetsskabende detaljer. Tagfoden er ofte meget fremtrædende og detaljeringen af den spænder vidt, fra udhæng med pudset underside til synlige spærender og murede gesimser.

Vinduer

Som oftest 2- eller 3-fags vinduer, med enkelte vinduer der fx er runde og er med til at skabe husets identitet. Sprossede vinduer er helt fremmede for stilen. De er som oftest udført med rammer i træ eller jern, malet enten i en farve der stemmer med facadens materialefarve eller i hvid. Vinduerne kan med fordel renoveres og tilføjes en forsatsrude indvendigt, eller erstattes med tilsvarende nyere vinduer.

Facader

Blank mur ofte i smukke farvespil er det mest typiske, enkelte er pudsede og kalkede. Det er ikke ualmindeligt at der er bånd eller andre detaljer udført med mursten i en kontrastfarve. Altaner og trappepartier er som oftest udført i beton, med værn i malet jern, med fladt profil og regulære (ikke afrundede) hjørner.

Træværk

Den danske funktionelle villa har typisk kun synligt træværk ved tagfoden nogle få med skodder ved vinduerne. Det vil typisk være malet i en farve der er afstemt med murværket. Nogle huse har ikke synligt træværk.

Tag

Saddeltage med røde tegl (der findes også eksempler med gule tegl), nogle med asymmetrisk placeret rygning. Tagfoden (tagets møde med facaden) er ofte der hvor husets mest markante detaljering er, og der findes mange forskellige løsninger på den. Den oprindelige udformning bør bevares af hensyn til husets samlede udtryk. Flade tage forekommer også.

Sønderborg Kommune
Lille Rådhusgade 7
6400 Sønderborg
T: 88 72 64 00
E: post@sonderborg.dk
W: sonderborgkommune.dk